

PENTAS PRIMA

QUAESTIONUM NOBILIORUM PHILOSOPHICARUM

In CHRISTINÆ Aboënsi Academiâ
Publico Disputationis examine

SUB MODERATIONE

PETRI PETRI TORPENSIS,
Fac. Phil. ibidem Adjuncti propositarum,

RESPONDENTE

LAURENTIO MATTHIÆ NORGANIO
SUDERMANNIASU&CO S.R.M. Alumno.

Ad diem 2. M. Anno 1648. horis consuetis.

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald/ Acad. Typogr. Anno 1648.

Reverendo, Excellentissimo & Praeclariss. Viro
DN. M. NICOLAOLAU-
RENTII NYCOPENSI, Logices & Po-
ësios Professori Celeberrimo in Regia Fennonum
Academia Aboensi,

Uit &

Clarissimis, Venerandis, Doctissimis & Praestantissimis Vi-
ris ac Iuvenibus, Musarum contubernio addicissimis, Fautoribus, Be-
nefactoribus, amicis & conterraneis sincero cordis amore
prosequendis.

Dn. M. Andreæ Laurentij, Dn. Petro Gersio, Pastor in
Nycopenſi, Fac. Phil. Adjuncto | Pytthis/ Evergetæ aeternum co-
Dexterimo. lendo:

Dn. M. Petro Andreæ Bergio, Dn. Hemmingio Gaddi Civita-
Amico singulari. tis Helsingforſensis Syndico fi-
delissimo.

Dn. Erico Hasle Green/ literis in
Germaniâ vacanti.

Dn. Georgio Elingio, literarum
cultori indefesso.

Dn. Olao Næſandro, studioſo can-
didissimo.

Dn. Laurentio Vintilino, Musa-
rum ſectatori Diligentissimo.

Dn. Gutmundo Lithovio, Li-
terarum amantissimo.

Dn. Jona Petri Eef/ bonarum ar-
tium ac partium studioſo.

Illi Preceptoris & Promotori humiliter suspicioendo;
Illi Fautoribus & Benefactoribus reverenter Colendis: his
verò amicis Fraterno amore afficiendis, hanc disputatio-
nem.

Dicat & offert

Respondens.

COLLEGII PHILOSOPHICI
DISPUTATIONIS PRIMÆ

Respondente
Dn... Laurentio Matthiae Norganio.

Questio I.

AN DETUR PHILOSOPHIA?

Affirmatur quia

ADatur Ens scibile & intelligibile E ejus scientia & intelligentia.

BInveniuntur Entia speculativa, quorum causas in intimis rerum thalamis delitescentes, vel affectiones per demonstrationem investigam⁹.

CReperiuntur Practica, quæ affectus & mores nostros prudenter regunt.

DIntellectus humanus est omnium rerum capaxissimus,

EVoluntas sibi relicta semper appetit bonum, & fugit malum.

FUltraq; hæc ut in se sunt, reverâ studiosissimorum hominum rationi cognoscenda; & voluntati agenda offeruntur.

GLicet multi stulti; & complures lemures sint: tamen non pauci viri existunt, qui vel omnium vel potissimarum rerum sunt callentissimi.

A

Ne-

Negatur quia

1. Summa est omnium rerum percipiendarum difficultas.
2. Intellectus Entiam speculativorum nunquam certum numerum invenire; Et singulorum naturam penitus scire potest.
3. Nulla datur honestorum aut turpium actio in Politicis, quin peculiari circumstantia ab aliâ dissideat.
4. Mens nostra semper de densissimis ignorantiae tenebris conqueritur.
5. Voluntas sèpè falso rerum perizomate delusa, Et voluptatum illecebris decepta, malum pro bono sequitur.
6. Socrates cum Academicis omnem necessitatem; Zeno vero cum Stoicis universam contingentiam sustulere.
7. Ut aqua derivata: ita Philosophia ab hominibus inventa sèpè numero secum aliquid vitij trahit.

Respondeatur ad

1. Superatur ea difficultas subtilis ingenij sagacitate, Et assiduorum studiorum alacritate Et diligentia.
2. Disting. inter certitudinem Generica vel specifica, Et Individuificam: illam non hanc venatur Et assuratur Philosophia.
3. Circumstantiae, quoad sua generaliora sunt finitae, unde actio estimatur.
4. Sed ab ea expugnantur ignorantiae tenebrae, Et introducitur sapientiae lumen.

V-

5. *Voluntas rectionis imperio obedienter subjecta*
semper & naturaliter appetit bonum & fugit ma-
lum.
6. *Medium Aristoteles & Ramus, alijq' excellentes*
Philosophi tenuere, & veram philosophiam inve-
nere & coluere.
7. *Discriminandum inter canalem, per quem ea flu-*
ere conservavit, purum & impurum: sed hic nihil
ad ejus essentiam attinet.

II.

An omnes homines eam naturâ scire desiderent?

Affir: quia

- A Intellectus cum sit in se imperfectus, non secus ac materia formam: ita perfectionem suam, quæ scire est, naturaliter appetit.
- B Hominis propriissima, quâ brutis contradicit inquitur, operatio est scire, sive intelligere: sed illud cù actu nō insit, mēs naturaliter desiderat.
- C Sensus, per se amabiles idipsum asseverant, cum primis visus, qui maximē nos cognoscere faciat, & varias rerum differentias ostendat.
- D Intellectus ab uno cognito ad alterum semper procedit, & causam prioris per posterius inquirit, donec in prima sistatur & quiescat.
- E Felicitas consistit in contemplatione. Eth. io. c. 7.
 Sed homo nihil magis appetit quam felicitate.
- F Bonum, quod omni Enti competit, à boando

deducunt, eò quod boet & sui cognosendi desiderium in omnibus hominibus excitet.

G Ciceronis suffragium 2, de finibus dicentis: natura cupiditatem ingenuit homini veri inveniendi, quod vel inde apparet, cum vacui currisimus, etiam quid in cælo fiat, scire aveamus.

- Neg: quia.
1. *Intellectus initio est instar tabulae nude, qui nihil cognitum habeat, unde: quod latet ignotum est, ignoti nulla cupido.*
 2. *Desiderium non dicitur nisi ratione carentiae aliquis boni, quod prius habuimus: sed recens nati nihil scientiae habuimus E. eam non desideramus.*
 3. *Sic omnes Dei contemplationem ceu excellentissimam natura appetenter: sed ejus contemplatio est supra naturam.*
 4. *Cum pauci eam asequantur, desiderium ejus non est totius speciei.*
 5. *Multii ignorantiam pro scientia eligunt, cum potius otium quam negotium; Castra quam astra; Musarum repudia quam studia concupiscant.*
 6. *Si ita esset, nemo eam non coleret: sed feciū experientia docet.*
 7. *Cum ars sit longa et vita brevis, homo non potest eam addiscere, ut que omnium artium et scientiarum cunulus vel encyclopedia audiat.*

1. Dicitur nudus resp: cognitionis specierum sensibilium vel intelligibilium, quas actu non habet: sed non est nudus resp: potentiarum, ad eas capescendas.
2. Habuimus omnes primitus in Adamo connatam scientiam etiam omnium rerum: sed cum illam in ipso amisimus, natura reparare satagimus.
3. Per lapsum facta est super naturam, cum ante a maxime fuerit naturalis. Hinc homo ad perfectionem, unde prolapsus est, naturaliter aspirat.
4. Fit hoc propter malam educationem, vel pravam complexionem aut fortunae defectum: manet tamen appetitus quoad speciem, licet suppressus.
5. In otio nemo sine aliquo negotio degit. In castris mulvi dextra Martis; sed lava Palladis hastam gestant. Nemo Musas repudiat, quin eas in aliquo non suspiciat.
6. Appetitus licet liber sit quoad exercitiū: est tamen necessarius quoad speciem. Hinc quod suprimitur non penitus statim tollitur.
7. Encyclopediā totius Philosophiae nō est simpliciter impossibile addiscere. Sed 1. Propter vitæ compendium à peccato ortum. 2. Perversam parentum voluntatem. 3. Supinam filiorum negligentiam. 4. Nimiam ingenij tarditatem. 5. Dolendam Præceptorum parentiam. 6. Plorandum librorū defectum.

III.

An Philosophia hominis naturam perficiat & instauret?

Affir: quia

- A Per qd De^o humana sapientia reparat, id qd ipsam hominis naturam perficit & instaurat. Sed per Philosophiam &c. E.
- B Philosophia est animi medicina, quæ quadruplici morbo medetur. 1. rerum Ignorantiae. 2. Dificultati ratiocinandi. 3. conturbationi affectuum. 4. Experienciarum errori.
- C Homo ab initio condit^o erat, ut omnium rerum humanarum & Divinarum scientia excelleret: sed libertate sua abutens, illam labefactavit, unde cali & solidiorum ignorantia, & humanæ naturæ ruina secuta est. E. instrumentis est reparanda.
- D Nulla actio naturaliter suscipi & perfici potest sine certis adminiculis & instrumentis. Sed humanæ naturæ instauratio est actio E.
- E Homo licet miserabiliter lapsus: non tamen omnibus donis primitus concessis privatus est: sed pro clarissimo primæ sapientiae jubare notitiarum scintillæ in naturalibus remansere, quæ philosophia folliculo sunt excitandæ.
- F Nulla res primitus tantæ perfectionis fuit creata, quin positis naturæ adminiculis, ad majorem accidentalem perfectionem propenderet. E
- G Sine philosophia sapientia nostra est quasi mortua.

Neg: quia

1. Philosophia distrabit intellectum, quia impleta est multis labyrinthis & contrarijs opinionibus, à quibus nemo se extricare potest.

2. Mala arbor malos fructus profert. *Luc. 6. v. 43.*
sed philosophia arbor vel causa fuit mala , nempe
homines Ethnici , de quibus Paulus dicit Ephes. 4.
quod ambularint in vanitate mentis suæ *E.c.E.*
3. Adducit S. sanctum per Paulum i. Corr. 1. *E* 2. di-
centem: abolebo sapientiam sapientum *E* intelligentia intelligentium tollam de medio.
4. Nullum alium laboris fructum sentiunt philosophi,
quam fallacem *E* fugacem hominum gloriam, quā
tamen pauci assequuti leguntur.
5. Si natura humana sine philosophia sit perfecta,
sequitur quod philosophia eam non perficiat. At
illud *E. hoc.*
6. Humanæ naturæ perficio consistit in necessarijs
requisitis: sed multi philosophi etiam accutissimi
ijs destituuntur. unde illud: solus Aristoteles cogit
ire pedes.
7. Si sic, esset omnibus hominibus necessaria: Sed hoc
dici nequit *E.*
- Resp: ad
2. Virtutum Ariificum non arti imputandum vel ad-
scribendum liquet.
2. Arbor toto suo genere mala fert malos fructus: Sed
arbor philosophia non toto suo genere sed certo respe-
ctu sc. actionum spiritualium in Ethicis fuit mala.
3. Paulus ibi agit de sapientia Dei à seculo abscondit

*E*st tandem per revelationem patefacta, quæ opponit humanæ sapientiæ: Sed hoc nihil contra philosophiam.

4. Qui philosophia frustū neget *E*s contra illū argumentatur. Is quæso unde argumenta sua tornare potest, nisi à philosophiâ?
5. Disting. inter naturam hominis essentialēm *E*s accidentalem.
6. Hoc præcæ rerum dispositioni *E*st temporis iniquitati assignandum.
7. Affirmatur certo intuitu: Sed negatur simpliciter.

IV.

An Philosophia sit donum Dei?

Affir: quia

- A Est ens reale à Deo creatum & Divinitus datum.
- B Est accidens animi rationalis perfectivum, non destructivum.
- C Omne bonum & perfectum donum est desuper à Patre lumen Jacob 1. y. 7. 1. Reg: 4. 29. 2. Parol. 9. 23. Prov: 2. 6. Dan: 2. 20. & 21.
- D Verâ Philosophiâ imbuti dicimur beati: Sed omnis vera beatitudo est à Deo profecta, & ad eum vicissim tendit.
- E Res creatas intelligere, & ex illis Divinitatem, & immensam Dei potentiam colligere, bonum est, Rom: 1. 29. & 30. Sed hoc facit Philosophia E.
- F Philosophia continet legem naturæ, quæ est lex Dei, Rom: 2. 14. & 15. Veritas Dei. Rom: 1. 10. Patefactio Dei Rom: 1. 19,

Quic-

G Quid extra peccati naturam est, & Deus non est, omne illud donum Dei censendum esse, extra controversiam est.

Neg: quia,

1. *Vera Philosophia fuit ab Ethniciis verum Deum ignorantibus inventa.*
2. *Est habitus animi non infusus: Sed pertinaci studio acquisitus.*
3. *Sic potius competenteret Josepho lignario, Salvatoris Patri, quam Aristoteli Pagano & Etnico.*
4. *Si sic, utiq. Deus vel omnibus indiscriminatim, vel eximijs ingenij ex aequo eam impertiret, cum sit summè bonus.*
5. *Omne donum est gratuitum: Sed ea multo Oleo comparatur.*
6. *Omne merè donum ex optimo dantis affectu, & liberrimo donantis arbitrio dependere afolet.*
7. *Dona Divinitus exhibita assiduis precibus à Deo impetrari conservare: Sed sine his etiam Ethnici eam habuere.*

Resp: ad

1. *Dupliciter. 1. Philosophia ab Ethniciis non fuit inventa, cum Patriarchæ etiam Antediluviani eam coluerint. 2. Deus ad declarandam suā bonitatem reliquias imaginis suæ in illis collucere voluit.*
2. *Deus non planè gratis: Sed legitimis medijs dona sua mortalibus vendit. Secundum illud vulga-*

*num: Dat Deus omne bonum, sed non per cornua
taurum.*

3. *Ille fide, unde salus æterna; hic studio philosophico, unde Politica oritur, impensius nitebatur.*
4. *Vult impetrare omnibus sufficientia media habentibus, & Masis justo tempore applicantibus.*
5. *Resp: Dei est gratis callata: intuitu autem laborum nostrorum est loco mercedis data.*
6. *Sic & hic, nam nisi Deo largiente; nullus eam adipiscitur, cum nihil dices faciesq; invita Minervā.*
7. *Vz. Spiritualia: Corporalia autem, ut Lutherus fatetur, non raro sine petitione nostra ultrò exhibetur.*

*An Adamus fuerit primus & Excellentissimus
Philosophus?*

Affir: quin.

- A *Concreatam & immediate à Deo concessam in Paradiſo habuit sapientiam.*
- B *Perfectissime de omnibus rebus disputare & judicare potuit.*
- C *In summo omnium rerum fiore & vigore vixit.*
- D *Ævā ex sua dormientis costā creatā statim agnovit,*
- E *Singulis rebus convenientissima imposuit nomina.*
- F *Nullā ignorantia intellectum in rerum cognitione percipiendā præpediente obscuratus est.*
- G *Omnia organa sensuum tam inferiorum quam ex-
teriorum sapientiæ destinata habuit perfectissima.*

Nul-

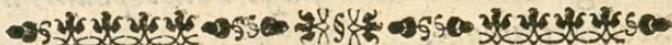
Neg; quia.

2. Nullum ordinarium, unde philosophiam discere posset, Seniorem habuit Praeceptorem.
2. Ad exquisitam rerum scientiam & prudentiam requiritur studiorum assiduitas & temporis diuturnitas.
3. Non legitur in S. S. illum fuisse Philosophum, neðu Excellentissimum.
4. Deus illum ad horti culturam; non ad Philosophiae naturam in sacris literis condidisse dicitur.
5. Nullam aperuit Scholam, ubi Philosophiam docuit.
6. Si Protoplastes noster Adamus statim in exordio Mundi esset Philosophus, tunc nullus esset Rusticus.
7. Si sic res se haberet, utiq; arbore vetita minime gentium vesceretur, unde horrendam peccatorum Lernam in omnes derivavit, & malum perenne siibi & Posteris suis accersivit.

Resp; ad

2. Habuit tamen extraordinarium Praeceptorem ipsum Denm.
2. Puta in flitu corruptionis, ubi omnium virium & sensuum ministeria sunt labefactata.
5. Etsi aperte inibi non legitur, tamen verè inde colligitur.
4. Nullam esse consequentiam. Nam si semper philosophandum; nunquam comedendum vel dormiendum esset.

5. Post lapsum Scholam habuit propriam Familiam
pro quā diligenter & sapienter philosophatus est.
6. Hęc non semper contrariantur: Sed səpē subor-
dinantur.
7. Distingu. inter humanam & Divinam sapientiam;
inter limitatam & absolutam.

COROLLARIA:

1. An defur Grammatica? Affir: quia datur er-
ror in concipiendo & proferēdo latino sermo-
ne. Neg. quia multi sunt boni latini sine
Grammatica. Resp. qui ad Remp, olim a-
spirant facilius ex Autoribus quam ex Gram-
maticā latinam lingvam discunt: qui verò ad
Collegatum vel Rectoratum assurgere nitun-
tur, ex fundamento discant, necesse est.
2. An in hisce verbis: Grammatica latina, sit
contradiccio in adjecto? Neg. quia Gramma-
tica origine Græca, usu tamen latina facta est.
Affir. quia Græca & Latina dictio conjungun-
tur. Resp. melius vocabulum Græcum expri-
mit rem substratam, quam literatura vel aliud
quippiam vocabulum latinum.

